FORSVARSMINISTERIET
PERSONALESTYRELSEN

RESULTATER FRA UNDERSØGELSE AF KØNSKRÆNKENDE ADFÆRD 2023

Hæren (HRN)

HÆREN

Forsvarsministeriets Personalestyrelse
Center for HR-rådgivning og arbejdsmiljø
Den 5. oktober 2023

FORSVARSMINISTERIET
PERSONALESTYRELSEN

INDHOLD

Sammenfatning 1

Baggrund 2

Spørgeramme 3
- Uønsket seksuel opmærksomhed 3
- Kønskrænkende adfærd 3
- Seksuel tvang og bestikkelse 3

Resultater 2023 5
- Demografiske karakteristika 5
- Forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane 6
- Forekomst af forskellige kategorier af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane 8
- Udøver af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane 9
- Typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane 10
- Hvor den uønskede seksuelle opmærksomhed og chikane er foregået 12
- Én eller flere typer af hændelse 13
- Viden om hvor man kan henvende sig 14

Sammenligning af resultater og benchmark 15
- 2023 undersøgelsen sammenlignet med 2019 og 2021 undersøgelserne 15
- 2023 undersøgelsen sammenlignet med NFA's benchmark 15

Afsluttende bemærkninger 16

SAMMENFATNING

Undersøgelsen af kønskrænkende adfærd blev gennemført i perioden 17. april til 11. juli 2023 for fastansatte i Hæren (HRN). Den samlede besvarelsesprocent for undersøgelsen var 56,6%.

Undersøgelsen viser, at 13,9% af de medarbejdere, der har svaret på undersøgelsen, har oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane inden for de seneste 12 måneder. Opgjort på køn, har 43,8% af de kvindelige respondenter og 9,6% af de mandlige respondenter oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Blandt personer, der identificerer sig som andet end kvinde eller mand, har 4,8% oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane aftager med alder.

Begrebet 'uønsket seksuel opmærksomhed og chikane' benyttes i undersøgelsen som en samlebetegnelse for de tre underliggende kategorier – 'kønskrænkende adfærd', 'uønsket seksuel opmærksomhed' og 'seksuel tvang og bestikkelse'. 10,7% af respondenterne svarer, at de har oplevet mindst én hændelse af kønskrænkende adfærd, 9,3% har oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed, mens 1% svarer, at de har oplevet seksuel tvang og bestikkelse (herunder om 'nogen har taget på dig mod din vilje').

Den hyppigst forekommende hændelse er, at man har oplevet, at der er talt nedsættende om kvinder/mænd (8,3%), mens den næst hyppigste hændelse er at skulle overpræstere på grund af køn (4,4%).

Af respondenterne, der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, angiver 88,8%, at de ved, hvor de kan henvende sig for at få hjælp eller støtte. 50,7% af respondenterne, der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, har svaret bekræftende på, om de har talt med nogen på deres arbejdsplads, og af dem har over halvdelen henvendt sig til en kollega (56,8%), mens 21,5% har henvendt sig til en leder.

Den totale andel af respondenter i HRN, der har svaret, at de har været udsat for mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane (13,9%) er lavere end det nationale benchmark (22,2%). For undergruppen af kvindelige respondenter svarer 43,8% dog, at de har været udsat for mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, hvilket er betydeligt højere end det nationale benchmark på 26,4%. For undergruppen af mandlige respondenter, er andelen lavere (9,6%) end det nationale benchmark (18,3%).

BAGGRUND

Undersøgelsen af kønskrænkende adfærd 2023 er gennemført som led i Forsvarsministeriets koncerns samlede forebyggelsesindsats på området for krænkende adfærd. Undersøgelsen, som gennemføres af Forsvarsministeriets Personalestyrelse, er den tredje i rækken af undersøgelser af kønskrænkende adfærd, idet der også blev gennemført undersøgelser i 2019 og 2021.

For undersøgelsen 2023 er der anvendt et nyudviklet forskningsbaseret spørgeskema fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), som er en sektorforskningsinstitution under Beskæftigelsesministeriet og den største forskningsinstitution på arbejdsmiljøområdet i Danmark. Spørgeskemaet er blevet yderligere kvalificeret i dialog med KVINFO og Kvindelige Veteraner med supplerende spørgsmål vedrørende krænkelser relateret til køn.

NFA's spørgeskema vurderes at give et mere retvisende billede af omfanget og karakteren af kønskrænkende adfærd. Anvendelse af NFA's spørgeskema har også den fordel, at undersøgelsens resultater kan benchmarkes op mod NFA's nationale undersøgelser. Det nye spørgeskema betyder dog samtidig, at det kun er muligt at sammenligne enkelte spørgsmål fra 2023 undersøgelsen direkte med spørgsmålene i 2019 og 2021 undersøgelserne.

Formålet med undersøgelsen er blandt andet at tilvejebringe et samlet billede af omfanget og karakteren af den kønskrænkende adfærd i Forsvarsministeriets koncern. Undersøgelsens resultater kan følgende indgå i vurderingen af, om der fx skal justeres på de eksisterende forebyggelsestiltag. Endelig medvirker undersøgelsen også til at fastholde kønskrænkende adfærd som et særligt fokusområde på Forsvarsministeriets område.

Undersøgelsens spørgeskema er sendt ud til alle fastansatte på Forsvarsministeriets område. Det er kun Forsvarets Efterretningstjeneste, som gennemfører undersøgelsen særskilt. Der udarbejdes en samlet rapport for KKA-undersøgelsen samt delrapporter for styrelser, værn, kommandoer og myndigheder i det omfang anonymiteten i besvarelserne kan opretholdes.

Der gennemføres i løbet af andet halvår 2023 desuden en undersøgelse om krænkende adfærd for de værnepligtige.

SPØRGERAMME

Spørgerammen består af 23 hovedspørgsmål samt en række underspørgsmål. Hvert hovedspørgsmål har 5 svarmuligheder. De 23 spørgsmål inddeles i tre kategorier af adfærd:

Uønsket seksuel opmærksomhed (spg. 1-13, 15)
Kønskrænkende adfærd (spg. 14, 16-19)
Seksuel tvang og bestikkelse (spg. 20-23)

	Uønsket seksuel opmærksomhed		Kønskrænkende adfærd		Seksuel tvang og bestikkelse

Uønsket seksuel opmærksomhed kan fx dreje sig om uønskede tilnærmelser eller berøringer, mens kønskrænkende adfærd fx kan indebære sjofle eller nedsættende kommentarer om kvinder eller mænd, eller man kan opleve sig ekskluderet fra aktiviteter på grund af køn eller seksualitet. Seksuel tvang kan fx være, at man afkræves seksuelle handlinger til gengæld for en belønning, at man udsættes for voldtægt eller voldtægtsforsøg, eller at man er taget på (gramset på) mod sin vilje.

Til alle 23 nedenstående spørgsmål stilles det samme overordnede spørgsmål: Hvor mange gange har du i løbet af de sidste 12 måneder været udsat for følgende i forbindelse med dit arbejde?

Spg. 1	Uønskede seksuelle kommentarer om din krop, tøj eller livsstil
Spg. 2	Uønskede seksuelle kommentarer i en større gruppe/forsamling
Spg. 3	Uønskede beskeder med seksuelt indhold (fx breve, SMS'er, e-mails eller beskeder på sociale medier)
Spg. 4	Stirrende eller flirtende blikke med seksuelle undertoner, som var uønskede eller ubehagelige for dig
Spg. 5	Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner (fx klap, kys eller omfavnelse)
Spg. 6	Uønskede bevægelser med seksuelle undertoner rettet mod dig
Spg. 7	Uønskede anmodninger om dates, selvom du allerede har sagt nej
Spg. 8	At nogen har vist dig pornografiske billeder eller andre materialer med seksuelt indhold, som var uønskede eller ubehagelige for dig
Spg. 9	At nogen har fløjtet eller piftet efter dig på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
Spg. 10	At nogen har blottet sig for dig (fx taget sit tøj af) på en måde som var uønsket eller ubehageligt for dig
Spg. 11	At nogen har inddraget dig i samtaler om sex mod din vilje
Spg. 12	At nogen har spredt seksuelle rygter om dig
Spg. 13	At nogen har fortalt historier med seksuelt indhold, som var uønskede eller ubehagelige for dig
Spg. 14	At nogen har talt nedsættende om kvinder/mænd på en måde, som var uønsket eller ubehageligt for dig
Spg. 15	Seksuelt betonede aktiviteter (fx lege eller strippere) ved festlige arrangementer, som var uønskede eller ubehagelige for dig
Spg. 16	At nogen har nedgjort dig på grund af dit køn eller seksualitet
Spg. 17	Oplevet dig fravalgt til opgaver på grund af dit køn
Spg. 18	Oplevet at skulle overpræstere på grund af dit køn
Spg. 19	At nogen har udelukket dig fra socialt samvær eller sociale netværk på grund af dit køn eller seksualitet

Spg. 20	At nogen har bedt om seksuelle tjenester til gengæld for at du fik en belønning (fx lønforhøjelse eller forfremmelse)
Spg. 21	At nogen har truet med straf eller sanktioner (fx fyring), hvis du afviste krav om seksuelle tjenester
Spg. 22	At nogen har taget på dig mod din vilje (fx gramset på dig og/eller holdt dig fast)
Spg. 23	Forsøg på voldtægt eller faktisk voldtægt

Hvert af de 23 spørgsmål har fem udfaldsrum:

Aldrig	Én gang	2 - 5 gange	6 - 9 gange	10 gange eller mere

Såfremt der svares 'aldrig' på alle 23 spørgsmål, så er undersøgelsen færdig, og respondenten får ikke flere spørgsmål.

Hvis der svares andet end 'aldrig' på bare ét spørgsmål, bliver respondenten præsenteret for en række spørgsmål, om bl.a. hvem der udøvede den uønskede seksuelle opmærksomhed og chikane, hvor det fandt sted, hvorvidt man har talt med nogen på arbejdspladsen om hændelsen, samt om man har viden om, hvor man kan henvende sig, hvis man ønsker hjælp og støtte.

RESULTATER 2023

Demografiske karakteristika

Tabel 1 viser fordelingen af respondenter i forhold til demografiske karakteristika (køns- og aldersfordeling).

Den samlede undersøgelse har en besvarelsesprocent på 56,6% (3.499 respondenter). 12,6% af respondenterne er kvinder, 86,8% er mænd, mens 0,6% identificerer sig som andet end kvinde eller mand. Den største gruppe af respondenter er i alderen 18 – 25 år (34,2%).

Tabel 1 – Fordeling af respondenter i forhold til demografiske karakteristika

	Antal respondenter	Andel i procent
Inviterede	6182	
Respondenter	3499	56,6%
Køn		
Kvinde	441	12,6%
Mand	3037	86,8%
Andet	21	0,6%
Alder		
18 - 25 år	1197	34,2%
26 - 35 år	976	27,9%
36 - 45 år	525	15,0%
46 - 55 år	475	13,6%
56 - 65 år	323	9,2%
66+ år	3	0,1%

Forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Tabel 2 viser fordelingen af respondenter, der har oplevet mindst én hændelse i forhold til demografiske karakteristika.

Andelen af respondenter, som rapporterer at have oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, er betydeligt større hos kvinder (43,8%) end hos mænd (9,6%). Samlet set angiver 13,9% af respondenterne at have oplevet mindst én hændelse jævnfør figur 1 nedenfor.

Tabel 2 – Fordeling af respondenter, der har oplevet mindst én hændelse i forhold til demografiske karakteristika[1]

	Antal respondenter	Andel i procent
TOTAL	485	13,9%
Køn		
Kvinde	193	43,8%
Mand	291	9,6%
Andet	1	4,8%
Alder		
18 - 25 år	233	19,5%
26 - 35 år	150	15,4%
36 - 45 år	58	11,0%
46 - 55 år	30	6,3%
56 - 65 år	13	4,0%
66+ år	1	33,3%

Figur 1 – Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på køn

[1] Procenterne er beregnet ved at dividere gruppen af respondenter, der har svaret bekræftende på spørgsmål om uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, med det totale antal respondenter i denne gruppe (eks. kvinder der har svaret bekræftende / totale antal kvindelige respondenter).

I figur 2 ses forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane opgjort på alder. Ud over aldersgruppen 66+ år (i alt tre personer), ses den hyppigste forekomst af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane i aldersgruppen 18 – 25 år (19,5%), hvorefter forekomsten aftager med stigende alder.

Figur 2 – Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane opgjort på alder

Forekomst af forskellige kategorier af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Figur 3 viser forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på de tre kategorier af adfærd. 10,7% af respondenterne har oplevet mindst én hændelse af kønskrænkende adfærd, mens 9,3% har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed. 1% har svaret bekræftende på ét eller flere af spørgsmålene inden for kategorien seksuel tvang og bestikkelse.

Figur 3 – Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane opgjort på kategorier af krænkende adfærd

Udøver af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Figur 4 viser, hvem respondenterne har oplevet, at de er blevet krænket af. Det har været muligt for respondenterne at angive flere udøvere.

Respondenterne angiver, at der oftest er tale om en intern udøver (82,7%). Endvidere har respondenterne angivet, at der hyppigst er tale om en kollega, som udøver den seksuelle opmærksomhed og chikane (56,6%). 13,5% har angivet, at en leder har udøvet uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Derudover har 4,8% angivet, at der har været tale om en ekstern udøver, hvor det oftest har været en samarbejdspartner (3,9%).

Figur 4 – Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på udøvere

Typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

I figur 5 ses andelen af respondenter, der angiver at have oplevet forskellige typer uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Det har været muligt at angive flere typer.

Den hyppigst forekommende type er, at man har oplevet, at der er blevet talt nedsættende om kvinder/mænd (8,3%). Dernæst kommer at skulle overpræstere på grund af køn (4,4%)[2].

Figur 5 – Andelen af respondenter, der angiver forskellige typer uønsket seksuel opmærksomhed og chikane[3]

I figur 6 og figur 7 ses andelen af henholdsvis kvinder og mænd, der angiver at have oplevet forskellige typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane.

Hos de kvindelige respondenter er den hyppigst forekommende hændelse, at der er blevet talt nedsættende om kvinder/mænd (27,9%) og dernæst at skulle overpræstere på grund af køn (26,3%).

Hos de mandlige respondenter, er den hyppigst forekommende hændelse, at der er blevet talt nedsættende om kvinder/mænd (5,5%) og dernæst seksuelle kommentarer i en større gruppe/forsamling (2%).

[2] Procenten er beregnet ved, at dividere det antal respondenter, der har svaret bekræftende på en type uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, med det totale antal respondenter i undersøgelsen.

[3] Kategorier med få svar er følsomme overfor 'atypiske besvarelser', hvor der fx er svaret bekræftende på alle spørgsmål i spørgeskemaet. I kategorien 'voldtægt eller forsøg på voldtægt' er der fx identificeret én atypisk besvarelse blandt de i alt fem bekræftende besvarelser.

Figur 6 – Andelen af kvindelige respondenter, der angiver forskellige typer uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Figur 7 – Andelen af mandlige respondenter, der angiver forskellige typer uønsket seksuel opmærksomhed og chikane

Hvor den uønskede seksuelle opmærksomhed og chikane er foregået

Figur 8 viser forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på, hvor det er foregået. Det har været muligt at sætte flere kryds.

Der er 485 respondenter, som har reporteret én eller flere oplevelser af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Disse respondenter har sat 769 kryds ved pågældende spørgsmål.

Respondenterne har angivet, at det hyppigst har foregået under daglig tjeneste/dagligt arbejde (42,7%). Dernæst har det været ved sociale arrangementer i tilknytning til arbejdet fx julefrokost eller jubilæer (13,5%).

Figur 8 – Forekomsten af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane fordelt på hvor det foregik

Én eller flere typer af hændelse

I figur 9 opgøres fordelingen mellem respondenter, der har oplevet én type og respondenter, der har oplevet flere typer af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Ved oplevelse af én type hændelse, er der sat kryds ved kun ét af de 23 spørgsmål om uønsket seksuel opmærksomhed og chikane. Ved flere typer hændelse, er der sat kryds ved to eller flere af de 23 spørgsmål. Blandt de respondenter, der har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, har 40,2% oplevet én type uønsket seksuel opmærksomhed og chikane, mens 59,8% har oplevet flere typer.

Figur 9 – Fordelingen mellem respondenter, der har oplevet én eller flere typer af hændelse[4]

[4] Procenten er beregnet ved, at dividere gruppen af respondenter, der har svaret bekræftende på enten én eller flere hændelser, med det totale antal respondenter i denne gruppe, der har oplevet mindst én hændelse (eks. kvinder der har sat kryds ved kun ét af de 23 spørgsmål / antal kvinder der har oplevet mindst én hændelse).

Viden om hvor man kan henvende sig

Figur 10 viser om respondenterne ved, hvor de kan henvende sig for at få hjælp og støtte. Det har kun været muligt at svare på dette spørgsmål, såfremt man har oplevet mindst én hændelse.

88,8% af alle respondenter, der har oplevet mindst én hændelse, har viden om, hvor de kan henvende sig, mens 11,3% ikke er klar over, hvor de kan henvende sig, såfremt de oplever uønsket seksuel opmærksomhed og chikane.

Figur 10 – Andelen af respondenter, der har oplevet mindst én hændelse, fordelt på viden om hvor man kan henvende sig

I figur 11 ses, hvem respondenterne har henvendt sig til. Ud af det samlede antal respondenter, der har svaret, at de har oplevet mindst én hændelse (485), har 246 respondenter svaret JA til spørgsmålet: 'Har du talt med nogen på din arbejdsplads om den/de uønskede eller ubehagelige hændelser'.

De 246 respondenter (50,7%) har herefter svaret på, hvem de har talt med. Det har været muligt at sætte flere kryds. Over halvdelen af respondenterne har henvendt sig til en kollega (56,8%), mens 21,5% af respondenterne har henvendt sig til en leder.

Figur 11 – Andelen af respondenter, der har oplevet mindst én hændelse, fordelt på hvem de har henvendt sig til

SAMMENLIGNING AF RESULTATER OG BENCHMARK

2023 undersøgelsen sammenlignet med 2019 og 2021 undersøgelserne

Besvarelsesprocenten er, jf. tabel 3, højere i 2023 end i 2019 og 2021.

Tabel 3 – Besvarelsesprocent sammenlignet for 2019, 2021 og 2023

	HRN
2019	52,9%
2021	52,3%
2023	56,6%

I tabel 4 ses de tre spørgsmål, som det har været muligt at sammenligne på tværs af undersøgelser i henholdsvis 2019, 2021 og 2023. Sammenligningen peger på en stigning, der dog er behæftet med en række usikkerheder.

Tabel 4 – Spørgsmål der kan sammenlignes mellem 2023 undersøgelsen og 2019/2021 undersøgelserne

	2019	2021	2023
Spg. om kønskrænkende berøringer på arbejdspladsen / uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner	24 (0,8%)	25 (0,8%)	77 (2,2%)
Spg. om trusler/sanktioner/seksuel tvang	2 (0,06%)	0 (0%)	1 (0,03%)
Spg. om voldtægt eller voldtægtsforsøg	1 (0,03%)	1 (0,03%)	5 (0,1%)

2023 undersøgelsen sammenlignet med NFA's benchmark

I tabel 5 og tabel 6 sammenlignes 2023 undersøgelsen med NFA's benchmark.

Den totale andel af respondenter, der har oplevet mindst én hændelse af uønsket seksuel opmærksomhed og chikane er lavere for HRN (13,9%) sammenlignet med NFA's nationale benchmark (22,2%). Undergruppen af kvinder ligger dog med 43,8% betydeligt over det nationale benchmark på 26,4%.

Tabel 5 – Benchmark for respondenter, der angiver at have været udsat for mindst én hændelse

	HRN	NFA
Total	13,9% (485)	22,2%
Kvinder	43,8% (193)	26,4%
Mænd	9,6% (291)	18,3%
Andet	4,8% (1)	41,9%

Opgjort på de tre kategorier af adfærd ligger Hæren lavere end det nationale benchmark.

Tabel 6 – Benchmark for kategorier af adfærd

	HRN	NFA
Kønskrænkende adfærd	10,7%	15,9%
Uønsket seksuel opmærksomhed	9,3%	15,6%
Seksuel tvang og bestikkelse	1%	2,8%

AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Rapporten 'Resultater fra undersøgelse af kønskrænkende adfærd 2023' for den samlede koncern har gennemgået en faglig validering hos det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), der har afgivet en overordnet positiv vurdering af undersøgelsens metode, beregning og sammenfatning af resultaterne. Resultaterne ses derfor at kunne sammenlignes (benchmarkes) med de nationale data indsamlet i NFA's undersøgelse af Uønsket Seksuel Opmærksomhed og chikane på arbejdspladser i Danmark (USO-DK). Muligheden for benchmark til USO-DK omfatter ikke de to spørgsmål (17 og 18) om kønskrænkende adfærd, der er tilføjet spørgeskemaet efter dialog med KVINFO og Kvindelige Veteraner.

Med en svarprocent på 56,6% i Hæren, har en stor andel medarbejdere ikke besvaret spørgeskemaet. Det er uvist, om de manglende besvarelser kunne have påvirket resultaterne i en overvejende positiv eller negativ retning. På den ene side kan personer, der har oplevet KKA, være særligt motiverede for at udfylde spørgeskemaet, og på den anden side kan de tænkes at holde sig tilbage, fordi det er følsomt at forholde sig til og/eller de kan være bekymrede for deres anonymitet. En forsigtig vurdering vil dog være, at undersøgelsen er repræsentativ for hele populationen af fastansatte medarbejdere i Hæren.

Der har igennem hele processen været fokus på at bevare anonymiteten for de medarbejdere, der deltager i undersøgelsen. Deltagerne oplyses i invitationsmailen samt i det indledende afsnit af spørgeskemaet om, at undersøgelsen er anonym, samt at det ikke er muligt efterfølgende at identificere de enkelte besvarelser. Endvidere oplyses deltagerne om, at det alene er systemadministrator fra Center for HR-Rådgivning og Arbejdsmiljø ved Forsvarsministeriets Personalestyrelse, der kan trække data og udarbejde rapporter. Der udarbejdes kun rapporter for myndigheder, hvis det er muligt at opretholde anonymiteten for deltagerne.